

A Legfelsőbb Bíróság

K Ö Z L E M É N Y E

A Magyar Állam I.r. és az ÁPV Rt. Zrt. és további öt felperes 2009. decemberében benyújtott keresetükben kártérítés címén 171 milliárd tőke és kamatai megfizetésére egyetemlegesen kérték kötelezni a Deloitte Könyvvizsgáló és Tanácsadó Kft. I.r., az Arthur Andersen Adó- és Vezetési Tanácsadó Kft. II.r., valamint a Prudentia Könyvvizsgáló és Gazdasági Tanácsadó III.r. alpereseket. Kárukat egyrészt a Postabank 1998. december 30-i alaptőke leszállítása következtében a részvényeik 5 Ft névértékre történő csökkenésében, illetve a decemberi tőkeemelés során az I., II.r. felperesek által átvett részvények névértéke és azok 760 %-os kibocsátási értékek közötti különbözetben jelölték meg. Arra hivatkoztak, hogy kárukat a Postabanknál könyvvizsgálóként működő alperesek okozták a könyvvizsgálati szabályok, a nemzetközi szakmai tenderek, valamint a bank prudens működésével összefüggő könyvvizsgálati szabályok megsértésével, a valóságot elfedő jelentéseikkel és tájékoztatási kötelezettségük sorozatos elmulasztásával. A felperesek a megtévesztő hitelesítő záradékkal ellátott éves beszámolók adatai alapján hozták meg a bank tőkeemelésről szóló döntéseiket, amelyekből szükségszerűen következett a konszolidáció továbbvitele, amelynek következtében az I. és II.r. felperesek a bank konszolidációjára 152 milliárd Ft-ot fordítottak. Ez a konszolidációs kár nem következett volna be, ha az alperesek könyvszakértői jelentéseikben a Postabank valós helyzetét bemutatják, mert akkor a

részvényesek időben meghozott döntései folytán a konszolidáció elkerülhető lett volna.

A Fővárosi Bíróság 2005. május 31-én kelt közbenső és részítéletében megállapította, hogy a felpereseket ért károkért az I.r. alperes és a felperes egymás között 1/2-1/2 arányban felelős, míg ezt meghaladóan a keresetet elutasította.

A Fővárosi Ítéltábla 2007. március 2-án kelt részítéletében az elsőfokú bíróság rész- és közbenső ítéleti rendelkezését hatályon kívül helyezte, a részítéleti rendelkezést ítéletnek tekintette, azt részben megváltoztatta és a részvények névérték csökkenéséből eredő kárigény vonatkozásában a keresetet valamennyi alperessel szemben elutasította. A konszolidációs kárigény tekintetében pedig az elsőfokú bíróság határozatát hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította. A konszolidációs kárigény tekintetében kifejtette, hogy a tényállás ebben a körben nem felderítetett, valamennyi alperes tekintetében megalapozatlan az elsőfokú bíróság döntése.

A Legfelsőbb Bíróság 2008. január 15-én kelt részítéletében a Fővárosi Ítéltábla fenti határozatát hatályában fenntartotta, míg a felülvizsgálati kérelmet a jogerős részítélet hatályon kívül helyező rendelkezéseit támadó - a konszolidációs kárigényre vonatkozó - részében hivatalból elutasította.

A megismételt eljárásban az elsőfokú bíróság felhívta az I.r. felperest a konszolidációval kapcsolatos kár

megtérítése iránti keresetének pontosítására. A felperesek az általuk beszerzett szakértői véleménnyel megjelölték azokat a jogellenes magatartásokat, amelyek a kár bekövetkezéséhez vezettek és megjelölték a kár összegét is. E ténybeli előadások és az érvényesíteni kívánt jog megjelölése után az elsőfokú bíróság tájékoztatta a felpereseket a bizonyításra szoruló tényekről, a bizonyítás módjáról a mulasztás jogkövetkezményeiről. A bíróság a kártérítési felelősség jogalapja körébe tartozó tények tekintetében a szakértői bizonyítást szükségesnek tartotta és az erre vonatkozó indítvány előterjesztésére 90 napos határidőt szabott. Az elsőfokú bíróság 2008. január 25-én kelt végzésében megállapította, hogy az eljárás a II.r. felperes megszűnésére tekintettel 2007. december 31-én félbeszakadt. Ezt a végzését február 26-án megváltoztatva, azt állapította meg, hogy az eljárás csak a II.r. felperessel szemben szakadt félbe, majd április 4-én kelt végzésével megállapította, hogy a II.r. felperes jogutódjaként a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. II.r. felperesként vesz részt az eljárásban.

Az I.r. felperes 2008. április 1-én érkeztetett beadványában a korábbi bizonyítási indítványait fenntartotta és a konszolidációval kapcsolatos kár összegszerűségére vonatkozóan az általa csatolt szakvéleményekre hivatkozott, majd május 21-én benyújtott beadványában megjelölte azokat a szakértőket akiknek a kirendelését kérte a felpereseket ért kár összegének kimunkálása céljából.

A Fővárosi Bíróság 2008. október 31-én megtartott tárgyaláson elkülönítette a keresetnek I. és III.r.

alperesekkel szembeni tárgyalását és részítéletében ezen alperesekkel szemben a keresetet elutasította. Az eljárás a felperesek és a II.r. alperes között folyamatban maradt. Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a per eldöntésének alapjául szolgáló tények tekintetében szakértő kirendelésére lett volna szükség, amelyet a felpereseknek kellett volna indítványoznia. A bizonyítási indítvány előterjesztésére megszabott határidő azonban anélkül telt el, hogy a felperes ilyen indítványt előterjesztett volna. Mivel a felperes az I. és III.r. alperes kártérítési felelősségével összefüggően szakértő kirendelésére irányuló bizonyítási indítványt neki felróható okból késedelmesen terjesztett elő, emiatt a bíróság köteles volt a bizonyítás elrendelését mellőzni.

A felperesek fellebbezése folytán eljáró Fővárosi Ítéltábla 2009. április 24-én kelt részítéletében az elsőfokú bíróság részítéletét a per főtárgya - a kereset elutasítása - tekintetében helyben hagyta, a perköltségre vonatkozó rendelkezését részben megváltoztatta. Kifejtette, hogy a kártérítő felelősség több elemét is érintő felperesi tényelőadás megalapozottságának vizsgálata, így a könyvvizsgálói tevékenységnek az irányadó szabályokkal történő összevetése, értékelése, a Postabank perbeli időszakban fennálló gazdasági helyzetének, működéséből fakadó kockázatoknak, azok elhárítási lehetőségeinek a döntési alternatíváknak és azok következményeinek elemzése, különleges szakértelmet igényel. Az elsőfokú bíróság által a bizonyítási indítvány előterjesztésére biztosított határidő 2008. január 15-én eredménytelenül járt le. A felperes az I. és a III.r.

alperesek felelősségével kapcsolatban szakértő kirendelésére irányuló bizonyítási indítványt csak 2008. május 21-én terjesztett elő, mely eljárási cselekményhez joghatás már nem fűződhetett, az indítványt, mint elkésettet a Pp. 3. §-ának /4/ bekezdése alapján az elsőfokú bíróság mellőzni tartozott.

A jogerős ítélet ellen a felperesek éltek felülvizsgálati kérelemmel. A másodfokú bíróság által elkövetett eljárási szabálysértést abban jelölték meg, hogy az alperesi tevékenységekkel kapcsolatos tények a könyvvizsgáló tevékenységére vonatkozó szabályok ismerete és értékelése nem igényel szakértői bizonyítást. Vitatták, hogy a bizonyítási indítvány előterjesztésével elkéstek, illetve, hogy ez az elkésettség nekik felróható lenne. Az általuk eddig szolgáltatott bizonyítékokból viszont egyértelműen megállapítható volt, hogy az alperesek nem tartották be a rájuk irányadó jogi és szakmai szabályokat, nem hívták fel a bank jogellenes eljárására, eltitkolt vagyonvesztésére sem a részvényesek, sem a bankfelügyelet figyelmét. A bank tönkremenetele az ország gazdasági érdekeit és a bankrendszer megbízható működését veszélyeztette, ezért kényszerült az állam arra, hogy jogszabályban rendelje el a Postabank feltőkésítését, konszolidációját, melyre 152 milliárd Ft-ot fordított.

A Legfelsőbb Bíróság 2010. február 9-én meghozott részítéletében a jogerős részítéletet a per főtárgya - az I. és III.r. alperesekkel szembeni kereset elutasítása - tekintetében hatályában fenntartotta. A perköltségre vonatkozó részben pedig részben megváltoztatta. A Legfelsőbb Bíróságnak a felülvizsgálati eljárásban abban a

kérdésben kellett állást foglalnia, hogy a felperesek által hivatkozott, az ügy érdemi döntésére kiható eljárási szabálysértést elkövették-e az eljáró bíróságok. Tehát azt kellett vizsgálnia, hogy az I. és III.r. alperesekkel szemben a kereset elutasítása eljárási szabálysértéssel történt-e, elkésett-e a felperesek bizonyítási indítványa, amennyiben igen, a késelem felróható volt-e a felpereseknek, a bíróságok elmulasztották-e értékelni azokat a bizonyítékokat, amelyeket a jogalap körében a felperesek szolgáltatottak. A Legfelsőbb Bíróság indokolásában idézte a Pp. 1. és 2. §-át, amely meghatározza mind a törvény célját, mind pedig a bíróságok feladatát. A bíróságoknak a jogviták pártatlan eldöntését az alapelvek érvényre juttatásával kell - ésszerű határidőn belül - biztosítaniuk. Ilyen fontos alapelv többek között a jogvitában érdekelt felek rendelkezési joga, a bíróság tájékoztatási kötelezettsége és a bizonyítási eljárásnak a jogvita elbírálásához szükséges körben való megtartása, ehhez kapcsolódóan bizonyos esetekben a bizonyítás elrendelésének a mellőzése. A bíróságok feladata a bizonyításra szoruló tények, a bizonyítási teher és annak sikertelenségére vonatkozó tájékoztatás megadása. A felek kötelezettsége pedig a bizonyítási indítványok megtétele, a bizonyítékok rendelkezésre bocsátása. Azt is a bíróság dönti el, hogy szükség van-e a perben valamely jelentős tény, vagy körülmény megállapításához különleges szakértelemre. A megismételt eljárásban a bíróságok eljárási szabálysértés nélkül határozták meg a bizonyításra szoruló tények körét és helyesen döntöttek a szakértői bizonyítás szükségességéről is. A felperesek ugyan tényként

hivatkoztak arra, hogy a Postabank vezetése 1995-1998. közötti időben törvénytörő és gazdaságilag is megalapozatlan kockázatot vállaló döntései miatt ment tönkre, és az sem volt vitás, hogy az I. és III.r. alperesek milyen tartalmú könyvvizsgálói jelentéseket adtak. Az alperesek azonban nem ismerték el a felperesek által állított tényeket és vitatták a felelősségüket is. A bizonyítás tehát a kártérítési felelősség jogalapja körébe tartozó tények tekintetében szükséges volt. Az a kérdés, hogy az alperesek megtartották-e a Postabank beszámolói törvényszerűségének, tartalmi valódiságuknak ellenőrzésénél a jogi és szakmai szabályokat, különleges szakértelmet igénylő kérdés akkor is, ha a szabályok jogszabályi alakban is megjelennek. Ilyen szakkérdés az is, hogy milyen fajta vizsgálatokat és milyen mélységig kell lefolytatni ahhoz, hogy a könyvszakértő elfogadható következtetést tudjon levonni a beszámoló valódiságát illetően. Annak a ténynek a megítélése is különleges szakértelmet igényel, hogy volt-e olyan ok, amely miatt arra lehetett, vagy kellett volna következtetni, hogy a beszámoló téves, vagy hamis adatokon alapul. Fel kellett-e ismerni a veszteséget elfedő tranzakciókat. A felperesek a bizonyítási indítvány előterjesztésére megszabott határidőt elmulasztották, csak annak lejáratát után terjesztettek elő határidő meghosszabbítása iránti kérelmet, amelyre a Pp. 104. §-ának /1/, illetve /2/ bekezdésére figyelemmel jogi lehetőség már nem volt. Az eljárás félbeszakadásával kapcsolatos bírósági határozatok pedig nem mentették a mulasztás felróhatóságát. Az I.r. felperes késedelme a későbbiekben sem szűnt meg, mert szakértő kirendelését nem a bíróság által meghatározott

tények bizonyítására, hanem csupán a kár összegszerűségére nézve indítványozta és az ügy körülményeiből megállapíthatóan az I. és a III.r. alperesekkel szembeni követelése elbírálásához a jogalap körébe tartozó tények tekintetében gyakorlatilag megtagadta a szakértői bizonyítás előterjesztését. Az előterjesztett - a kár összegszerűségére vonatkozó - bizonyítási indítvány mellőzése elkesettség okából nem volt törvénysértő. A becsatolt okirati bizonyítékok alapján a jogalap kérdésében tényállást megállapítani és erre alapított megalapozott döntést hozni nem lehetett, mivel ennek alapjául szolgáló tények és körülmények olyan különleges szakértelmet igényeltek, amellyel a bíróság nem rendelkezett. Minthogy a felperesek a szakkérdésre vonatkozó bizonyítási kötelezettségüknek kizárólag szakértői bizonyítás útján tehettek volna eleget, ennek elmaradása azt eredményezte, hogy a bizonyítandó tények bizonyítás nélkül maradtak és a felperesek a bizonyítási teher szabályai szerint az I.r és III. r. alperesekkel szemben pervesztések lettek.

Budapest, 2010. február 9.

Dr.Banicz Erika
a Legfelsőbb Bíróság
sajtótitkára